תורה אור

ויקדש עצמו בשעת תשמיש, אמרו הרבה עשו כן ולא הועילו! אלא יבקש רחמים ממי שהבנים שלו, שנאמר °הנה נחלת ה' בנים שכר פרי הבטן, מאי קא משמע לן דהא בלא הא לא סגי. מאי "שכר פרי הבטן" א"ר חמא ברבי חנינא בשכר *שמשהין עצמן בבטן כדי שתזריע אשתו תחילה נותן לו הקב"ה שכר פרי הבטן: בית שמאי אומרים [וכו']: מאי טעמייהו דבית שמאי אי נימא משום דכתיב °ותתחלחל המלכה *ואמר רב מלמד שפרסה נדה הבא נמי אגב ביעתותא דמלאכא דמותא חזיא *והאנן תנן *שחרדה מסלקת את הדמים הא לא קשיא פחדא צמית ביעתותא *מרפיא אלא הא *דתנן ב"ש אומרים כל האנשים מתים זבין וב"ה אומרים אין זב אלא מי שמת זב *אקרי כאן "מבשרו" ולא מחמת "אונסו" אלא טעמא דב"ש כדתניא *בראשונה היו מטבילין כלים על גבי נדות מתות והיו נדות חיות מתביישות התקינו שיהו מטבילין על גבי כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות בראשונה היו מטבילין על גבי זבין מתין והיו זבין חיין מתביישין התקינו שיהו מטבילין על גבי כל האנשים מפני כבודן של זבין חיים:

מתני' *האשה שמתה ויצאה ממנה רביעית דם, מטמאה משום כתם *ומטמאה באהל, רבי יהודה אומר אינה מטמאה משום כתם מפני שנעקר משמתה, ומודה רבי יהודה ביושבת על משבר ומתה ויצאה ממנה רביעית דם שהיא מטמאה משום כתם, אמר רבי יוסי לפיכך אינה מטמאה באהל: **גמ'** מכלל דתנא קמא סבר אף על גב דנעקר דם משמתה מטמאה משום כתם, אמר (רבי) זעירי *מקור מקומו טמא איכא בינייהו: ומודה רבי יהודה: מכלל *דתנא קמא סבר באהל נמי מטמא: אמר רב יהודה דם תבוסה איכא בינייהו דתניא *איזהו דם תבוסה פירש ר"א ברבי יהודה הרוג שיצא ממנו דם בין בחייו בין במותו, ספק בחייו יצא, ספק במותו יצא, ספק בחייו ובמותו, זהו דם תבוסה וחכמים אומרים ברה"י ספקו טמא, ברה"ר ספקו טהור אלא איזהו דם תבוסה *הרוג שיצא הימנו רביעית דם בחיין ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו בחיין ומיעוטו במותו, ספק מיעוטו בחייו ורובו במותו, זהו דם תבוסה. רבי יהודה אומר הרוג שיצא ממנו רביעית דם והיה מוטל במטה ודמו מטפטף לגומא, טמא, מפני שהטפה של מיתה מעורבת בו וחכמים *מטהרין מפני

ויקדש עצמו. לשמש בצניעות: **שמשהין**. להוציא את הזרע: **פחדא צמית**. דאגת יראה כי הכא מפני פחד כרכוס והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שהחרדה מסלקת הדמים: **ביעתותא**. הבהלות פתאום שאדם רואה או שומע נבהל מרפיא: **אלא הא דתנן כל האנשים**. המתים מחזקינן להו כזבין סמוך למיתתן ואי טעמייהו דב"ש משום ביעתותא דמלאך המות, זכרים היכי מטמאו הא זכר אינו מטמא באונס דקרינן ביה מבשרו ולא מחמת אונסו: **אלא טעמייהו דב"ש**. מדרבנן משום כבוד זבין התקינו שיהו מטבילין כלים של סמוך למיתה אף על פי שלא נגעו בהם לאחר מיתה: [**כלים**]. אף הכלים של קודם למיתה: **מתביישין**. שאפילו במיתתן הם משונין מכל אדם: **מתני' מטמא משום כתם**. דדם נדה במשהו דאי משום טומאת מת לא מטמא אלא ברביעית: **ומטמא באהל**. אם כל הרביעית יחד: **שמטמאה משום כתם**. שנעקר מחיים: **גמ' לת"ק מקור מקומו טמא**. הילכך אף על גב שנעקר לאחר מיתה מטמא בנדות מפני שהיה במקור מחיים ואע"ג דלאחר מיתה לאו רואה היא: **באהל נמי מטמא**. בחמיה הרי יוצא מחיים: **דם תבוסה איכא בינייהו**. לר' יהודה הואיל וספק הוא: ספק אם נעקר כולו מחיים, ספק אם נעקר מקצתו לאחר מיתה הוה דם תבוסה ומדרבנן מטמא באהל, דמדאורייתא עד שתהא רביעית לאחר מיתה ור' יוסי סבר האי לאו דם תבוסה הוא דכיון דטרפת ליולד הוא כולו נעקר מחיים: **איזהו דם תבוסה**. דאמרינן בפירקין דלעיל (דף סב:) דטומאתו דרבנן: **בחייו ובמותו**. שהתחילה הרביעית לצאת מחיים ספק כולו מחיים ספק כולו במותו זהו דם תבוסה וטמא מדרבנן באהל כדאמרי' בפירקין דלעיל דם תבוסה דרבנן: **וחכ"א**. זה אינו הואיל ואיכא לספוקי שמא כולו במותו הוה ליה ספק טומאה דאורייתא ברה"י וספקו טמא: **אלא איזהו דם תבוסה**. דטומאתו מדברי סופרים: **הרוג שילא כו'**. דפשיטא לן דלא נפיק מיניה רביעית שלמה לאחר מיתה וספק רובו מחיים כו' רבותא אשמועינן דאע"ג דמספקא לן אי רובו מחיים גזר עליה טומאה ומיהו אי הוה נמי רובא לאחר מיתה אין טומאתו מן התורה דרביעית שלמה דמת בעינן ומיהו אי הוה פשיטא לן דרובא מחיים לא גזרו עליה:

שראשון

והאנן תנן שחרדה מסלקת הדמים. בלאו מתניתין דהכא הוה מצי למפרך אדרב אלא אגב דקאי לפרושי מתני' פריך אמתניתין: **אלא** טעמא דבית שמאי "כדתנן בראשונה. משמע דקך לא אתי כב"ה וסיפה דבסוף מועד קטן (דף כז:) תני לה גבי שאר בראשונה דקתני התם דהאי הילכתא פסיקתא משמע דכולהו הלכתא כמו שהתקינו לבסוף ובתוספתא דמכילתין (פ"ט) קתני לכולהו ואומר ר"ת דברייתא דהכא איירי בכלים שהיו עליה סמוך למיתה ומודו ב"ה בכלים שיש עליהם טומאת זבה אבל פלוגתא דמתניתין אישה חב וזבה מטמאין באבן מסמא עד שימוק הבשר כו' שמא יתעלפה והך תוספתא מוקי בית שמאי בכל הנשים שמטמאין באבן מסמא עד שימוק הבשר והאי דוקא פליגי ב"ה ועוי"ל דבראשונה דהכא היינו דמתחילה היו טוהגין כב"ה ולבסוף התקינו לכ"ע שיהיו טוהגין כבית שמאי:

מטמא משום כתם. פי' כדם נדה במשהו דאי משום מת בעי רביעית: **מקור** מקומו טמא איכא בינייהו. לת"ק מקומו טמא ולא לענין שיהא הדם הנוגע בו טמא טומאת מגע דאפילו בלא מקור ליטמא אפי' *פחות מרביעית משום דנגע במת אלא כתם ראייה גמורה קאמר שיטמא הדם במגע ובמשא אע"ג דלאו רואה היא לאחר מיתה הואיל והיה במקור מחיים ומשעת כבוס ליכא למימר כמו כתם דהא ודאי השתא הוא דאתא דם ולא מהני טומאת כתם אלא להיות טומאה בפחות מרביעית [במשהו]:

בין בחייו בין במותו. מפרש והואיל ספק בחייו כולו ספק במותו כולו ספק בחייו ובמותו קאמר בחייו קאמר במותו: **ה"ג** בפי' ר"ח ובתוספתא דאהלות (פ"ד) הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק ספק רובו מחיים כו'. ורבינו שמואל כתב דלא איתפרש ומפרש ר"י ועדיין לא פסק הדם מטמא ושמא הולך ורבה עד שיהא רביעית שלמה ואף ע"ג דהשתא ליכא אלא רובו לאחר מיתה דגזרו אטו כולו מדין דם תבוסה אבל כשראינו שפסק מטמא לא גזרו עליו דין דם תבוסה כי בודאי לא יצא רביעית לאחר מיתה במה שיצא אחרי כן ודמו מטפטף לגומא (שמא) מספקא ליה נר"י אי בעי רבי יהודה ועדיין לא פסק כרבנן וטיפה של מיתה לאו דוקא אלא הכי קאמר ומה שיטפטף לאחר מיתה אינו מתבטל ראשון ראשון אלא מצטרפין כולן עד שיהא בו שיעור לטמא ורבנן מטהרים "דראשון ראשון בטל או דילמא לא בעי עדיין לא פסק וטיפה דנקט דוקא מדקאמר לקמן שאני אומר טיפה של מיתה עומדת לה על העץ הא אם ירדה למטה הוה מטמא רבי יהודה אע"ג דאין דרך לעמוד על העץ אלא מעט ורבנן דקאמרי ראשון ראשון נפסק רבותא קאמר אפילו לא פסק כיון דאינו אלא מטפטף ראשון ראשון בטל והרב ר' יהודה בן ה"ר י"ט מפרש ועדיין לא פסק פירוש מלהיות שותת אינו היה מטפטף היה טהור דראשון ראשון בטל וחכמים דבתר הכי היינו תנא קמא דמפרשי טעמייהו אמאי פליגי אדרבי יהודה מפני שראשון ראשון נפסק וכן נמי ר' יהודה בתר הכי מפרש טעמא אמאי פליג אדר"ש שאני אומר טיפה של מיתה עמדה על העץ ור"ת מפרש ועדיין לא פסק שאחר שטדע לנו שמת ראינו שלא פסק ובודאי איכא מיעוט לאחר מיתה כלמפרש והויל ספק רובא מחיים ספק מיעוט כו' ואתא לאפוקי מתנא קמא דאמר אפי' היכא דאיכא לספוקי שמא יצא כולו מחיים טמא: **ודמו** מטפטף לגומא. רבי יהודה נקט גומא משום שהזכיר שפטוף שיהא יחד ומצטרף דבלאו גומא אינו מתערב יפה אלא טטף כאן וכאן אבל רבי שמעון דנקט שותת אפילו בארץ מתערב יפה:

רבי

[נ"א כדתניא]

סא א ב מיי' פ"ד מהל' מטמאי משכב ומושב, סמג עשין רלא:

סב ג מיי' פ"ב מהל' טומאת מת הלי"ד, סמג שם:

סג ד מיי' שם הלי"ג:

סד ה מיי' שם הלי"ד:

[עי' תוס' מה שכתבו כל זה מפי' כמ"כ דלבלום]

[ר"א מכלל דר"י סבר הס"ל]

ר"ש מ"ו [ולעיל סא.]

[עי' בחולין פז. בתוס' ד"ה רואין אותו]

סוטה כ: מגילה טו.

[לעיל נה:]

[לעיל נה. סוטה כ:]

[לעיל דתניא]

[לעיל נה. וש"נ]

[תוספתא פ"ט] מ"ק כז:

סוכה כג.

[לעיל נה. וש"נ]

[תוספתא דאהלות פ"ד ע' אהלות פ"ג מ"ב ותמה הר"ש פ"ה ממ"ש מייתי הכא מברייתא ונפיק מתני']

נושא

ב"ש - כל הנשים מתות נדות

מבנה

נסיונות להבין טעמו של ב"ש

מבנה

"בראשונה"

נושא

טומאת כתם וטומאת מת לגבי דם שיצא מאשה שמתה

מבנה

נושא/מבנה

איזהו דם תבוסה - ב' גרסות

תוספי הרא"ש

אלא טעמא דב"ש כדתניא בראשונה כו'. תימה דמשמע דהך ברייתא דב"ש היא ובמועד קטן מייתי לה בהדי שאר בראשונה דקאמר בראשונה היו מוליכין לבית האבל כו'. בראשונה היתה הוצאת המת קשה לקרוביו כו'. ובתוספתא קתני להו לכולהו בהדי הדדי ומשמע דקי"ל הכי כמו שהתקינו לבסוף. ואומר ר"ת דברייתא דהכא איירי בכלים שהיו עליה סמוך למיתת דמודו ב"ה דאותו ישלחם טומאת זיבה. ופלוגתא דמתניתין קיימא ארישא דקתני דנדהמטמאה באבן מסמא עד שימוק הבשר והך תוספתא מוקי ב"ש בכל הנשים. וב"הפליגי עלייהו בהא.והכי מייתי מתך ברייתא דכי תיכי דהתקינו חכמים על כל בגדים סמוך למיתה משום כבוד ובין חיים ת"נ תקינו לב"ש דכל הנשים (מחמירות) [מטמאות] באבן מסמא. או א"נ הכי קתני בראשונה היו נוהגין כב"ה ולבסוף התקינו כב"ש: מקור מקומו טמא. ותימה תיפוק לי בלא טעם דמקור שהרי נגע במת. וי"ל שמחמת טומאת מקור חשיב כדם נדה אע"פ שנעקר מסתה משמתה ומטמאה במשא כדין דם הנדה וכעין התרדל: מכלל דר' יהודה סבר באהל נמי מטמא. ותא כיון דא"ר יוסי אינו מטמא באהל א"כ מיירי בשנעקר הדם מחיים: דרה"ר ספיקו טהור. ולא תתמירו בו חכמים לעשות אותו דם תבוסה כיון דשמא יצא כולו מחיים. ורש"י פירש דחכמים באין להתמיד ולומר דטמא מדאורייתא ברשות היחיד וברשות הרבים ספיקו טהור מן התורה אבל מטמא משום דם תבוסה דרבנן. אלא איזהו דם תבוסה דאינו אלא מדרבנן אפי' ברה"י כגון היכא דפשיטא לן דלא נפיק רביעית שלם לאחר מיתה: הרוג שיצא ממנו רביעית דם בחייו ובמותו ועדיין לא פסק. כך כתוב הגירסא (בס"פ) [בתוספתא] ה"פ ועדיין לא פסק ויכול להיות רבה עד שיהא בו רביעית קודם שלאחר מיתה או גזרו בו טומאה אע"פ שאין בו רביעית אבל אם פסק כבר דידעינן דתו לא יהיה רביעית לאחר מיתה לא גזרו בו. י"מ ולא פסק כלומר שותת (ששת ת) דאי מטפטף ונפסק ראשון ראשון בטל והיינו כרבנן [דסיפא] דמטהרי בהכי. י"מ דגרסי ועדיין לא וה"פ דאי נקרש מקצתו אותו שנקרש בא מחיים וכאילו הוא בפני עצמו ואין כאן רביעית: